

Басараба кон<ко>да „în timp ce stăpînea și domnea (stăpînind și domnind) Ioan Basaraba voievod“¹ (1477, Arh. St. Br., nr. 112).

Un alt exemplu de dativ absolut prin care se exprimă o propoziție temporală apare în datarea unui privilegiu comercial acordat brașovenilor de către voievodul Dan al II-lea: *мѣсѣца гѣн. ѿ. дѣтѣ же тѣрѣщѣ .мѣцѣ.* „luna ianuarie 30, fiind (cînd era) anul curgător 6939 (1431),“ Arh. St. Br., nr. 768).

Așadar, cu excepția titlaturii domnului, unde apare ca o formulă de cancelarie, puțin variabilă, dativul absolut este folosit numai în 4 din cele 467 documente, emise între anii 1374—1500 pe care le-am cercetat. Această frecvență atât de redusă a dativului absolut constituie, credem, o dovadă certă că în epoca de care ne ocupăm construcția respectivă era în curs de dispariție.

b) *Dativus cum infinitivo*². Construcția sintactică specială, „dativ cu infinitiv“, care în slava veche reprezenta o influență a limbii grecești³ și îndeplinea în frază rolul de subiect sau complement, se întâlnește foarte rar în limba documentelor slavo-române și numai în documente de danie și întărire.

Menționăm în primul rînd următoarea formulă într-un document prin care se asigura călugărilor de la mănăstirile Tismana și Vodița dreptul de a fi „de sine stătători“: *повелѣка господство мн: самоклястнимъ БЪТИ въ шкѣоу монастырю ИНОКѢМ* „poruncește domnia mea călugărilor din amîndouă mănăstirile să fie de sine stătători“ (1385, oct. 3, Arh. St. Buc., S.I., nr. 2). Formula se repetă în 7 documente, ultima mențiune datînd din anul 1439, august 2 (Arh. St. Buc., Peciți nr. 1).

Celelalte două construcții de dativ cu infinitiv apar într-un document emis de cancelaria voievodului Vlad Călugărul și anume: *по снхъ ХОТѢЩИМЪ БИТИ НАСТАВНИКОМЪ и въсен еже въ Христѣ братѣи да имъ сѣ въ пицѣ, намъ же и нашимъ родителемъ въ вѣчное въсполнѣнѣе и по снхъ ХОТѢЩИМЪ БИТИ ЧЕДОМЪ НАШИМЪ и СЪРОДНИКОМЪ*⁴ „după aceea celor ce vor fi nastavnici și tuturor celor în Hristos frați să le fie de hrană, nouă și părinților noștri de veșnică pomenire și după aceea celor ce vor fi, copiilor noștri și rudelor“ (1494 mart. 16, Arh. St. Buc., S. I., nr. 91).

Asemenea construcției sintactice speciale „dativ absolut“, „dativul cu infinitiv“ apare în limba documentelor noastre numai în formule de cancelarie, ca o reminiscență, fiind de fapt o formă ieșită din uz.

Propozițiile participiale și gerundive se întîlnesc, mai rar, în privilegiile comerciale și în corespondență și, în număr mai mare, în hrisoave de danie și de întărire. În cadrul documentelor de danie și întărire, numărul lor sporește în actele acordate mănăstirilor, atingînd procentul cel mai ridicat în hrisoavele acordate mănăstirilor din afara granițelor țării. Aici, construcțiile menționate se mai întîlnesc chiar spre sfîrșitul secolului al XV-lea.

¹ I. Bogdan, *Relațiile*, p. 133, a tradus în mod eronat „oblăduitorul și domnitorul Ioan Basaraba voievod“.

² A. Vaillant, *Manuel*, p. 361, denumește această construcție „proposition infinitive“.

³ Vezi Tadeusz Lehr-Splawiński și Czesław Bartula, *Zarys gramatyki*, p. 159.

⁴ Precizăm că în acest document, în care numele diaconului este ilizibil, apare și o construcție (ultima) de dativ absolut.